

Олег Ольжич
(1907 — 1944)

Життєвий і творчий шлях

План

- 1) Дитинство;
- 2) Студентські роки;
- 3) Громадянська активність;
- 4) Ольжич і ОУН(М);
- 5) Останні роки життя;
- 6) Значення творчості поета;
- 7) Збірки Олега Ольжича “Рінь”, “Вежі”, “Підзамчя” ;
- 8) Ольжич - “неокласик”;
- 9) “Вежі”;

- 10) “Підзамчя”;
- 11) Вірші:
 - а) “Легко і ясно лежати з пробитими грудьми”
 - б) ”Страшно в горах вночі в самоті хати”
 - в) “Революція”
 - г) “Піхотинець”
 - д) ”На полі бою”
- 12) Література.

Олег Ольжич

ДИТИНСТВО

- Ольжич — один із псевдонімів Олега Кандиби (М. Запоночний, Д. Кардаш, К. Костянтин, О. Лелека), син Олександра Олеся, народився 8 липня 1907р. у Житомирі. Навчався в Пущі-Водиці під Києвом, проте середню освіту йому довелося здобувати у Празі. У 1923р. він, виїхавши разом з матір'ю з України, охопленої чадом класової ненависті, в Берліні нарешті зустрівся з батьком, який перед цим склав обов'язки повпреда УНР у Будапешті. Невдовзі родина Кандиб переїхала до Горніх Черношинець під Прагою.

Студентські роки

- В 1924-29 навчався в Карловому університеті у Празі, на літературно-історичному факультеті Українського Педагогічного Інституту, вивчав археологію в Українському Вільному Університеті. Восени 1930 захистив докторську дисертацію на тему «Неолітична кераміка Галичини». В 1930—1931 — асистент кафедри археології УВУ. Працюючи в археологічному відділі Національного музею, здійснив наукові експедиції по західноукраїнських землях, Німеччині, США і Балканських країнах, брав участь у міжнародних археологічних конференціях. У 1938 читав лекції у Гарвардському університеті. Опублікував ряд праць з антропології та археології. В історичній науці — послідовник школи Л. Нідерле. Але Ольжичу судилася інша доля...

Громадянська активність

- З поч. 1930-х рр.. О. Кандиба заявив про себе як самобутній і оригінальний поет. Співпрацював у львівських періодичних виданнях: «Літературно-Науковий Вістник», «Вістник», «Обрії», «Напередодні» празьких «Студентський вістник», «Пробоем». З молодих літ О. Кандиба став учасником українського націоналістичного руху. В 1929 — член Організації Українських Націоналістів. Виконував ряд відповідальних завдань Проводу Українських Націоналістів, особисто Є. Коновальця. В 1937 очолив культурно-освітню референтуру Проводу Українських Націоналістів. В кін. 1930-х рр. редагував часопис «Самостійна думка», перетворивши його на орган ПУН. В 1938-39 О. Кандиба брав активну участь у становленні державності Карпатської України та в збройній боротьбі проти угорських загарбників.

Ольжич і ОУН(М)

- Коли виникла ОУН, він стає одним з найактивніших її членів, керівником культурного сектора, а згодом — заступником голови проводу ОУН. За дорученням цієї політичної організації Ольжич брав участь у проголошенні демократичної Карпатської України, очоленої А. Волошином, знищеної 14 — 15 березня 1939р, угорськими фашистами у змові з Гітлером. Поет навіть потрапив до хортистської тюрми.
- У 1940р. стався розкол ОУН. Ольжич, належачи до фракції мельниківців, під час другої світової війни очолив відділи ОУН на Правобережжі України, зокрема в Києві, був одним із фундаторів Української національної ради (5 листопада 1941р.), якою керував економіст М. Величківський.

Останні роки життя

- Оскільки рейхскомісаріат наприкінці 1941р. заборонив діяльність ОУН, то вона перейшла у підпілля, переїхавши до Львова. Тут він одружився з дочкою літературознавця Л. Білецького Катериною (Калиною). Проте подружнє життя було недовгим. Заарештований гітлерівцями, Ольжич потрапив до концтабору Заксенгаузен, де 10 червня 1944р. був закатований гестапівською трійкою (Вольф, Вірзінг, Шульц).

Значення творчості поета

- Олег Ольжич — яскравий представник дітей першої еміграційної хвилі, які спромоглися не лише зберегти, а й примножити пасіонарну енергію українського народу, зруйновану на Наддніпрянщині (репресії, голодомор, вигублення культури). «Хай воскресне столиця Андрія, Дух вояцький в народі!» — такою метою і жив Ольжич, як і його покоління за межами Батьківщини. Його вірші, пройняті цією ідеєю, друкувалися на сторінках емігрантської періодики, здебільшого у редагованому Д. Донцовим львівському журналі «Вісник» поряд з поезіями Є. Маланюка, Л. Мосендза, Олени Теліги, згодом Юрія Клена. Відтак поети отримали умовну назву «вісниківської квадриги».

Збірки Олега Ольжича

- Збірки Олега Ольжича «Рінь» (Львів, 1935), «Вежі» (Прага, 1940), «Підзамчя» (1946) відмінні як за змістом, так і за формою. Першій та останній властива витонченість поетичного стилю, інтелектуальна напруга, в якій вчувається почерк ученого. Проте вірші живилися чистим ліричним джерелом, у них немає сухого сцієнтизму. Друга — пронизана імпресіоністичним спалахом почуттів, позначена яскравою тенденційністю політичного гасла. Водночас три книжки мають спільну рису: підкреслену історіософічність, де минуле і сучасне витворюють складну й нерозривну проблему. Фах археолога чи не найбільше виявився у збірці «Рінь», історія тут постала як жорстоке самоствердження чи фатальна розірваність, і лише зрідка спалахувала світла тональність естетизованого первісного гомеостазу («Наше плем'я не є велике», або «Скільки сонця ллється на землю...»).

Ольжич - “неокласик”

- Багата на драматургію думки й почуття, лірика Ольжича ощадна в художніх засобах, тяжіє до класично випрозореної форми. Саме в цьому він стояв чи не найближче з-поміж «вісниківської квадриги» до київських «неокласиків» і, до речі, цього не приховував.
- За аскетичною афористичністю строф лірики Ольжича постає напружена думка борця, що простує над прірвою екзистенційності до великої мети.

“Вежі”

- Все це на повен голос пролунало у «Вежах», де замість заглиблень в історію відчувається гаряче дихання сучасності, риторичні формули-гасла відтворюють атмосферу тривоги й готовності до боротьби. Помітне місце у збірці посідала поема-хроніка «Городок. 1932», де йшлося про суворе життя українських підпільників за умов дефензиви. Друга частина «Веж» складає цикл «Незнаному воякові» — своєрідна естетизована політична програма українського підпілля тих літ. Виступаючи з прямим осудом безперспективної інерції українства, Ольжич закликає не примирятися з принизливим животінням раба.

“Підзамчя”

- «Підзамчя» — посмертна збірка Ольжича, хоча він її підготував ще 1940р. Вона синтезувала творчі пошуки поета часів «Ріні» та «Веж», засвідчила високу культуру його художнього мислення, схильність до філософських узагальнень духовної дійсності, її драматичних колізій. Поета завжди цікавили горді й нескорені постаті («Муки св. Катерини», «Пророк»). Його лірика — це сповідь воїна, відкритого й чесного в бою, який чітко усвідомлює, що тільки ціною власного життя прокладається шлях до свободи, до виборення права бути органічним складником генетичної пам'яті народу («Триптих»).

Вірші

- Легко і ясно лежати з пробитими грудьми
 - В травах поплутаних, в росах на вогкій землі.
 - Так всевидюче-спокійний мій сон непробудний.
 - Брови розкинулись вільно на рівнім чолі.
-
- Довго-бо йшли ми крізь доли, і гори, і кручі;
 - Світ не радів нам, упертим, бундючним і злим,—
 - Лінії завжди ламались суворо й рішуче,
 - Барви навколо лягали камінням важким.
-
- Шкуру й волосся нам теж переситила барва.
 - Риси суворі на видах врізьбили бої. ...
 - Легко і ясно лежати в поплутаних травах...
 - Трави і квіти візьмуть собі барви мої.

Страшно в горах вночі в самоті хати

- Страшно в горах вночі в самоті хати.
 - Небо чорне, низьке випива вічі.
 - Час біжить, час бринить,
■ час сплива в вічність.
 - Тіло прагне дванадцять синів мати.
-
- А на долах — там вірять у пору яру.
 - Душі — дзвінко-стрункі, і тіла — пружні.
 - І тортури стріва, і стріва кару
 - Гордовита зухвалість, тверда мужність.

Революція

- Сховалось равликом місто.
- Січе його дощ, січе.
- В під'їздах будов — тісно.
- Набої через плече.
- Забиті. Числить? Ледве.
- З-під мурів — повів гниття.
- Життя, що таке щедre,—
- Багате таке життя.
- Хто дихав хоч день так вільно,
- До смерти хмільний украй. ...
- Ти збурилось пінно-пінно
- І — вилилось через край.

Піхотинець

- Душа відділилась від тіла
- Ще там, на майдані міськім.
- Врочиста така, білокрила,
- Літає і в'ється над ним.
- А тіло, струнке і спокійне,
- Ступає в холодних рядах.
- Довіку його не обійме
- Ні сумнів, ні згадка, ні страх.
- І радісно духу дивиться,
- Як тіло тяга кулемет,
- Стискає гарячу рушницю
- І вперто повзе наперед.

НА ПОЛІ БОЮ

- На полях сторожкого сьогодні
 - Ми міцні і глибокі резерви.
 - Цигарки в нас, і ми не голодні,
 - Та болюче напружені нерви.
-
- Там десь злякано сальва лунає.
 - - Не бої, а обійми б їм братні!..
 - Ой, не так неохоче стріляє
 - Той, хто виріс під реви гарматні.
-
- Ми резерви, та ось вже без ляку
 - Ми з світанком піднімаємось сивим.
 - Ой, шалена це буде атака
 - І скінчиться, звичайно,— проривом.

Література

- Ю. Ковалів
- Історія української літератури ХХ ст. — Кн. 2. — К.: Либідь, 1998.
- Ольжич О. Незнаному воякові. — Київ, 1994. — С.351-424.